

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Maret Maripuu
info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Teie 11.10.2026 nr 1-13/24176-1

Meie 23.10.2026 nr 1.2.-2/26/4116-2

Vastus pöördumisele

Andmekaitse Inspektsioon (AKI) sai Sotsiaalkindlustusameti pöördumise, milles palute tagasisidet tööandjatele ja teistele lastega töötamist võimaldavatele isikutele koostatud teabematerjali projektile. Materjali eesmärk on selgitada, millistel juhtudel tuleb inimest käsitleda lastega töötava isikuna, millal tekib kohustus kontrollida lastega töötamise piirangu puudumist ning kuidas kontrollikohustust nõuetekohaselt täita.

Esmalt täname, et olete võtnud ette praktilise juhendmaterjali koostamise ning kaasate sellesse ka Andmekaitse Inspektsiooni. Lastega töötamise piirangu kontrollimise kohustuse selge ja üheselt mõistetav selgitamine on oluline ka andmekaitse vaatest, kuna kontrollimisega kaasneb isikuandmete, sealhulgas karistusandmete töötlemine. Sellest tulenevalt esitame järgnevalt mõned tähelepanekud, mis võiksid aidata materjali andmekaitsealast osa täpsustada.

Terves dokumendis ei ole välja toodud, millisest õigusnormist tuleneb tööandja õigus ja kohustus lastega töötamise piirangut kontrollida (lastekaitseaduse § 20 erinevad lõiked). Kuigi organisatsioonidele, kellele kontrollikohustus laieneb, võib see olla teada, siis on andmekaitse vaatest oluline selgelt välja tuua ka isikuandmete töötlemise õiguslik alus ning selgitada, et kontrollida võib neid isikuid, kelle puhul on seaduses sätestatud kontrollimise eeldused täidetud.

Meelespea jätab mõneti ebaselgeks, milliseid andmeid tööandja lastega töötamise piirangu kontrollimisel tegelikult näeb ja seega töötleb. Saadetud dokumendi 4. lehekülje alguses on märgitud, et tööandja saab päringu tulemusena üksnes vastuse selle kohta, kas inimesel on lastega töötamine lubatud või keelatud. Samas kasutatakse hiljem sõnastusi, mille kohaselt puudub tööandjal üldjuhul vajadus „*töödelda või säilitada karistusandmete sisu*“ ning et „*kontrolli käigus saadud karistusandmete sisu ei ole tavaliselt vaja säilitada*“. Selline sõnastus jätab mulje, et tööandja saab kontrolli käigus siiski juurdepääsu konkreetsetele karistusandmetele.

Justiits- ja Digiministeeriumi veebilehel avaldatud teabe kohaselt kuvatakse e-toimikus päringu vastusena, kas isikul on lastega töötamise alaline keeld, ajutine keeld või piirang puudub. Veebilehel kirjeldatust ei nähtu, et tööandjale kuvataks konkreetse süüteo või määratud karistuse andmeid ([Kelle palkad lastega töötama? Kontrolli tausta.](#)). Seetõttu võiks meelespeas üheselt välja tuua, milliseid isikuandmeid tööandja päringu tulemusena tegelikult saab ja töötleb. Täpsustada võiks ka seda, mida mõeldakse meelespeas kasutatud mõiste „karistusandmete sisu“ all.

Juhime tähelepanu ka juba eelnevalt viidatud lausele „*Tööandjal puudub üldjuhul vajadus töödelda või säilitada karistusandmete sisu*“. See on andmekaitseõiguslikult ebatäpne, sest säilitamine on ise isikuandmete töötlemine. Veel enam, ka registrist andmete vaatamine või nendega tutvumine on juba töötlemine. Seega tekib praegusest sõnastusest väike loogiline vastuolu: piirangu kontrollimiseks peab tööandja paratamatult andmeid töötleva, sest juba kontrolli tegemine ise on töötlemistoiming. Mõte, mida tegelikult tahetakse edasi anda, on ilmselt see, et tööandja ei peaks kontrolli tegemiseks saama ega pärast kontrolli säilitama rohkem

andmeid, kui kontrolli eesmärk nõuab.

Hetkel on juhendis mh selgitatud, et „*Kui inimene on elanud või töötanud välisriigis, tuleks temalt küsida selle kohta teavet ning vajaduse korral kontrollida ka välisriigi karistusandmeid. Eesti karistusregistrist saadav teave ei pruugi hõlmata kõiki välisriigis toime pandud tegusid või karistusandmeid*“ Juhendis võiks selgemalt eristada inimeselt välisriigis elamise või töötamise kohta teabe küsimist ning tema karistusandmete kontrollimist. Üldjuhul ei või tööandja töölesoovijalt nõuda andmeid, mille vastu tal puudub õigustatud huvi, eelkõige küsimustes, mis puudutavad ebaproportsionaalselt töölesoovija eraelu. Praegusel juhul on välisriigis elamise või töötamise kohta teabe küsimine aga vajalik selleks, et hinnata kas kontrollida tuleb ka välisriigi karistusandmeid. Sellest ei peaks siiski jääma muljet, et tööandjal on automaatselt õigus nõuda inimeselt tema enda kohta välisriigi karistusregistri väljavõtte esitamist. Näiteks Eesti karistusregistri puhul kehtib põhimõte, et isikult endalt on keelatud nõuda tema kohta registris või registri arhiivis hoitavaid andmeid. Sellest tulenevalt tekib küsimus, kuidas tuleb toimida välisriigi karistusandmete puhul ja kas tööandja võib nõuda nende andmete või registriväljavõtte esitamist inimeselt endalt. Juhendis võiks seetõttu täpsustada, kuidas ja kelle kaudu tuleb välisriigi karistusandmeid kontrollida.

Teeme veel ühe üldisema tähelepaneku. Andmekaitse Inspektsioon ei ole küll lastekaitseseaduse väljatöötaja ega anna hinnangut sellele, kas lastega töötamise piirangu kontrollimise kohustus peaks sisuliselt hõlmama laiemat või kitsamat isikute ringi. Andmekaitse vaatest on aga oluline, et kontrollikohustuse ulatus oleks tööandjale piisavalt selge, kuna sellest sõltub ühtlasi milliste töötajate/kandideerijate isikuandmeid on tööandjal õigus ja kohustus kontrolli eesmärgil töödelda. Tööandja peab suutma kindlaks teha milliste ametikohtade ja tööülesannete puhul seadusest tulenev kontrollikohustus rakendub ning milliste puhul mitte.

Justiits- ja Digiministeeriumi senisel veebilehel „[Kelle palkad lastega töötama? Kontrolli tausta](#)“ on lastega töötava isiku mõistet selgitatud selliselt, et selle alla kuulub muu hulgas inimene, kes puutub lapsega vahetult kokku oma töö või kutsetegevuse, ametijuhendi või töö iseloomu tõttu. Samas on seal sõnaselgelt märgitud, et lastega seotud tööks või teenistuseks ei loeta ametialasid, kus inimene teenindab tööülesandeid täites teiste seas ka lapsi, näiteks müüjaid ja bussijuhte.

Meelespea praegune sõnastus näib mõnes osas sellest käsitlest laiem, eelkõige osas, kus kontrollikohustust seostatakse üldisemalt igasuguse tööülesannetest tuleneva vahetu kokkupuutega lapsega ning võimalike kontrollitavate isikutena nimetatakse ka teenindusvaldkonna töötajaid. Seetõttu võiks üle vaadata, kas meelespeas kasutatud käsitlus on teadlikult senisest selgitusest laiem ning kui jah, siis selgitada täpsemalt millistel juhtudel loetakse isik lastega töötavaks isikuks ja millistel juhtudel on tegemist üksnes laste teenindamisega muu tegevuse raames. See annaks tööandjale selgema aluse otsustada, kelle suhtes kontroll teha ja kelle suhtes mitte ning ühtlasi kindluse, et käitutakse seadusega kooskõlas.

AKI-le esitatud pöördumistest nähtub samuti, et tööandjatel tekib praktikas raskusi selle hindamisel, millistel juhtudel tuleb inimest käsitada seaduse tähenduses lastega töötava isikuna ja tema suhtes kontroll läbi viia. Muu hulgas soovivad tööandjad vältida olukorda, kus karistusandmete päring tehakse töötaja/kandideerija kohta kelle suhtes seadusest tulenev alus kontrollimiseks tegelikult puudub. Seetõttu aitab lastega töötava isiku võimalikult selge piiritlemine tagada nii kontrollikohustuse nõuetekohase täitmise kui ka selle, et karistusandmeid ei töödeldaks põhjendamatult.

Lõpetuseks võiks meelespeas tähelepanu pöörata ka läbipaistvusele. Kuigi IKÜM artikli 14 lõike 5 punkt c näeb ette erandi artiklist 14 tulenevast teavitamiskohustusest juhul, kui isikuandmete saamine või avaldamine on sõnaselgelt sätestatud liidu või liikmesriigi õiguses ja selles nähakse ette asjakohased meetmed andmesubjekti õigustatud huvide kaitseks, võiks meelespeas siiski hea praktikana rõhutada kandideerijate ning töötajate teavitamise olulisust. Eriti olukorras, kus

praktikas ei pruugi kandideerijale või töötajale olla üheselt arusaadav, millistel juhtudel ja miks tema suhtes lastega töötamise piirangu kontrolli tehakse. Juhendis võib ühe võimalusena välja tuua, et tööandja võib (kuid ei pea) näiteks juba töökuulutuses märkida, kui ametikohale asumine eeldab lastega töötamise piirangu puudumise kontrollimist. Nii on kandideerijale juba algusest peale selge, et enne tööle asumist tehakse vastav kontroll ning väheneb tarbetu kandideerimine olukorras, kus inimene teab et tema suhtes kehtib vastav piirang.

Rõhutame, et esitatud tähelepanekud lähtuvad meile edastatud materjalist ja meie käsutuses olevast teabest ning eesmärk on toetada meespea selgust ja praktilist kasutatavust. Mõne tõstatatud küsimuse puhul võib olla täiendavaid asjaolusid mis meile esitatud materjalist ei nähtu ja seetõttu võib puududa vajadus materjali sisuliselt muuta.

Täname veel kord kaasamise eest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Geili Keppi
jurist (tiimijuht)
peadirektori volitusel